

<http://hallofpeople.com/gr/>

ΧΑΙΝΡΙΧ ΜΠΕΛ

Απόσπασμα από

«Το λυπημένο μου πρόσωπο»

Σταματώντας στην άκρη του λιμανιού για ν' αγναντέψω τους γλάρους, το λυπημένο μου πρόσωπο τράβηξε την προσοχή του πολιτισμάνου, που γύριζε σ' εκείνη την περιοχή. Είχα αφαιρεθεί κοιτάζοντας τα αιωρούμενα πουλιά, που ζυγιάζονταν κι εφορμούσαν για να βρουνε κάτι να φάνε, μα χωρίς αποτέλεσμα. Το λιμάνι ήταν έρημο, το νερό πράσινο, πηχτό από τ' ακάθαρτο πετρέλαιο και στο λεπιδωτό δέρμα του έπλεε κάθε λογής σαβούρα. Πλοίο πουθενά, ο γερανός σκουριασμένος, οι αποθήκες ρεπιασμένες. Στα μαύρα ερείπια της αποβάθρας ούτε ποντίκια δεν κατοικούσαν πια νέκρα. Εδώ και χρόνια ήταν κομμένη κάθε σχέση με τον έξω κόσμο.

Είχα καρφώσει το βλέμμα σ' ένα γλάρο και παρακολουθούσα το πέταγμα του. Με τον τρόπο χελιδονιού που προαισθάνεται κακοκαιρία πετούσε σχεδόν πάντα κοντά στην επιφάνεια του νερού και μόνο πότε πότε ξεθάρρευε ν' ανέβει ψηλά κρώζοντας, να σμίξει το δρόμο του με κείνον των συντρόφων. Αν λαχταρούσα κάτι, ήταν χωρίς άλλο ένα ψωμί να ταΐσω τους γλάρους, να το κόψω κομμάτια και στο ανάκατο πέταγμα να βάλω ένα

άσπρο σημάδι, ένα στόχο που κατά πάνω του θα πετούσαν. Ρίχνοντας ένα κομμάτι ψωμί σ' αυτό το ανεβοκατέβασμα των μπερδεμένων τροχιών που έκρωζε, να τους κατεύθυνα σα να 'τανε δεμένοι με σχοινιά.

Μα ξαφνικά έπεσε πάνω μου το χέρι της εξουσίας και μια φωνή είπε:

"Ακολουθα με!". Ολομιάς το χέρι δοκίμασε να με τραβήξει απότομα από την πλάτη και να με στριφογυρίσει βίαια. Εγώ συλώθηκα, το τίναξα κι είπα συγκρατημένα: "Σίγουρα δεν είστε καλά!". "Συνάδερφε", είπε πριν ακόμα καταφέρω να τον καλοκοιτάξω, "σε προειδοποιώ". "Αφεντικό...", ανταπόδωσα. "Δεν υπάρχουν αφεντικά", φώναξε οργισμένος. "Συνάδερφοι είμαστε όλοι." Τώρα στεκόταν δίπλα μου, με κοίταξε από το πλάι κι ήμουν αναγκασμένος να συγκεντρώσω το βλέμμα μου, που πλανιόταν ευτυχισμένα, και να το βυθίσω στην αλύγιστη μάτια του. Ήταν σοβαρός σα βουβάλι που δεκαετίες ολόκληρες δεν καταβρόχθιζε άλλο από καθήκον. "Για ποιο λόγο;..." πήγα να πω. "Για σοβαρό λόγο", είπε. "Για το λυπημένο σου πρόσωπο". Γέλασα. "Άσε τα γέλια!". Η οργή του ήταν πραγματική. Για μια στιγμή σκέφτηκα πως το 'κανε έτσι από ανία, μιας και δεν έβρισκε να συλλάβει ούτε μια αδήλωτη*, ούτε ένα μεθυσμένο ναύτη, ούτε κλέφτη ή δραπέτη, μα είδα πως δεν αστειευόταν: Εμένα ήθελε να πιάσει. "Ακολουθα με!...". "Μα γιατί;" ρώτησα συγκρατημένα...

Έδεσε μονομιάς τ' αριστερό μου χέρι στον καρπό με μια λεπτή αλυσίδα και στη στιγμή κατάλαβα πως ήμουν πάλι χαμένος. Γύρισα για τελευταία φορά κατά τους γλάρους που πετούσαν, είδα τον όμορφο γκριζο ουρανό κι έκανα να πέσω με ξαφνική στροφή στη θάλασσα, γιατί μου φάνηκε προτιμότερο να πνιγώ με τη θέληση μου σ' αυτή τη βρώμικη πήχτρα, παρά να με στραγγαλίσουν οι λοχίες σε κάποιο κρατητήριο ή να με ξαναφυλακίσουν. Μα ο πολιτσίμάνος τινάζοντας με απότομα με τράβηξε τόσο κοντά, που ήταν αδύνατο να ξεφύγω. "Μα γιατί;" ρώτησα πάλι. "Ο νόμος διατάζει να είσαι-

ευτυχισμένος!". "Είμαι ευτυχισμένος", φώναξα. "Το λυπημένο σου πρόσωπο;" κούνησε το κεφάλι. "Μα ο νόμος αυτός είναι καινούριος" είπα. "'Εγινε πριν τριανταέξι ώρες, και το ξέρεις καλά, πως κάθε νόμος ισχύει σαν περάσουν εικοσιτέσσερις ώρες από τη δημοσίευσή του." "Μα δεν έχω ιδέα." "Καμιά δικαιολογία! Από προχτές το 'λεγαν όλα τα μεγάφωνα κι όλες οι εφημερίδες, και σε κείνους", εδώ με κοίταξε περιφρονητικά, "και σε κείνους που δε φτάνει η ευλογία ούτε της εφημερίδας ούτε του ραδιοφώνου, το 'καναν γνωστό οι προκηρύξεις που σκορπίστηκαν στους δρόμους όλου του κράτους. Λοιπόν, συνάδερφε, θ' αποδειχτεί πού ήσουν τις τελευταίες τριανταέξι ώρες."

Μ' έσπρωξε μπροστά. Τώρα για πρώτη φορά κατάλαβα πως έκανε ψύχρα και πανωφόρι δεν είχα, τώρα για πρώτη φορά η πείνα μου έφτασε στ' αποκορύφωμα και γουργούριζε στην πύλη του στομαχιού, τώρα για πρώτη φορά κατάλαβα πως ήμουν άπλυτος κι αζύριστος και πως υπήρχαν νόμοι, που σύμφωνα μ' αυτούς έπρεπε κάθε συνάδερφος να 'ναι καθαρός, ξυρισμένος, ευτυχισμένος και χορτάτος. Μ' έσπρωχνε μπροστά σαν σκιάχτρο, που έπρεπε ν' αφήσει τον τόπο των ονείρων του στην όχθη του χωραφιού, μια κι η κλοπή ήταν ολοφάνερη. Οι δρόμοι ήταν αδειανοί, η απόσταση για το τμήμα κοντινή, κι όσο ένιωθα πως θα 'βρισκαν σε λίγο πάλι μιαν αιτία να με φυλακίσουν, τόσο βάραινε η καρδιά μου, γιατί με περνούσε από μέρη της νιότης μου, που σκόπευα να τα επισκεφτώ σαν τέλειωνα την περιδιάβαση του λιμανιού: κήπους που ήταν άλλοτε γεμάτοι θάμνους, όμορφους στη φυσική τους αταξία, δρόμους κατάφυτους. Τώρα ήταν όλα σχεδιασμένα, τακτοποιημένα, καθαρά, τετραγωνισμένα, κανονισμένα για τους πατριδολατρικούς συλλόγους, που Δευτέρα, Τετάρτη και Σάββατο έκαναν εδώ τις παρελάσεις τους. Μονάχα ο ουρανός ήταν σαν τότε, κι ο αέρας, σαν κείνες τις μέρες που η καρδιά μου ήταν γεμάτη όνειρα.

...Όσους ανθρώπους συναντούσαμε τους έπιανε ολοφάνερος ενθουσιασμός, τους διαπερνούσε το λεπτό ρευστό της εργατικότητας, μάλιστα τόσο περισσότερο, όσο έβλεπαν τον πολιτσίμάνο. Περπατούσαν όλοι γρηγορότερα, έδειχναν φάτσα βουτηγμένη στο καθήκον, κι οι γυναίκες που έβγαιναν από τα μαγαζιά έβαζαν τα δυνατά τους να δώσουν έκφραση χαράς στο πρόσωπο τους, εκείνη ακριβώς που περίμεναν απ' αυτές, γιατί ήταν διαταγή να εκδηλώνουν χαρά, ζωηρό κέφι στα καθήκοντα της νοικοκυράς, που θα 'πρεπε το βράδυ να τονώνει με πλούσιο δείπνο το δουλευτή του κράτους.

Μα όλοι αυτοί οι άνθρωποι λοξοδρομούσαν επιδέξια, έτσι που κανέναν τους να μη βρίσκεται στην ανάγκη να διασταυρώσει μπροστά μας το δρόμο. Στο δρόμο είκοσι βήματα πριν από μας εξαφανιζόταν κάθε ίχνος ζωής, καθένας βιαζόταν να μπει το γρηγορότερο σε μαγαζί ή να στρίψει σε γωνία κι άλλοι έμπαιναν ακόμα και σε ξένο σπίτι και περίμεναν πίσω από την πόρτα έντρομοι, ώσπου να χαθούν τα βήματα μας.

Μονάχα σαν φτάσαμε σε μια διασταύρωση μας συνάντησε ένας ηλικιωμένος, που φευγαλέα διέκρινα να 'χει το σήμα του δασκάλου. Δεν το κατάφερε να λοξοδρομήσει και χαιρετώντας πρώτος αυτός τον πολιτσίμάνο κατά τον κανονισμό - χτυπώντας την παλάμη τρεις φορές στο κούτελο να δείξει την απόλυτη ταπεινότητα του - προσπάθησε τώρα, για να εκτελέσει τέλεια το καθήκον που του επιβαλλόταν, προσπάθησε να με φτύσει τρεις φορές στο πρόσωπο και να μ' εφοδιάσει με την τιμητική προσφώνηση: "Πουλημένο τομάρι!". Είχε σκοπεύσει καλά, μα η μέρα είχε ζεστάνει, ο καταπιόνας του ήταν αναγκαστικά ξερός, γιατί με πέτυχαν μονάχα λίγες ταλαίπωρες, πες δίχως ουσία πιτσιλιές, που άθελα μου - παρά τον κανονισμό - με το μανίκι έκανα να τις σκουπίσω. Την ίδια στιγμή ο πολιτσίμάνος μου 'δωσε μια πίσω και με χτύπησε γροθιά στη μέση της ραχοκοκαλιάς, λέγοντας ατάραχα

"βαθμίσ πρώτη", που τόσα πολλά σήμαινε, όπως μορφή πρώτη της πιο ήπιας ποινής που επιβάλλει κάθε πολιτισμένος.

Ο δάσκαλος το 'βαλε γρήγορα στα πόδια. Οι άλλοι κατάφεραν να λοξοδρομήσουν. Μονάχα μια γυναίκα που είχε πάρει κιόλας τον καθορισμένο αέρα της πριν από το βραδινό γλέντι στην ερωτική στρατώνα, μια χλωμή, πρησμένη ξανθή μου 'στειλε κλεφτά ένα φιλί και χαμογέλασα με ευγνωμοσύνη. ενώ ο πολιτισμένος πάλευε να καμωθεί πως δεν είδε τίποτε. Είναι ορμηνεμένοι να επιτρέπουν σ' αυτές τις γυναίκες ελευθερίες που σίγουρα θα στοίχιζαν βαριά τιμωρία σε κάθε συνάδερφο, γιατί, μιας κι είναι η συμβολή τους πολύ ουσιαστική στην ανύψωση της γενικής χαράς για εργασία, θεωρείται πως δεν εμπίπτουν στην περιοχή των συνεπειών του νόμου, μια ομολογία δηλαδή που τη σημασία της τη στιγμάτισε ο καθηγητής της περί κράτους φιλοσοφίας διδάκτωρ, διδάκτωρ, διδάκτωρ Μπλάιγκετ στο επίσημο περιοδικό της (περί κράτους) φιλοσοφίας, σαν ένα σημάδι προϊούσας φιλελευθεροποίησης. Το 'χα διαβάσει την προηγούμενη μέρα πηγαίνοντας για την πρωτεύουσα, σα βρήκα λίγες σελίδες του περιοδικού στον αναγκαίο* ενός χωριατόσπιτου, που κάποιος φοιτητής - ίσως παιδί του χωρικού - τις είχε εφοδιάσει με πολύ έξυπνα σχόλια.

Ευτυχώς φτάναμε πια στο σταθμό, γιατί την ίδια στιγμή χτυπούσαν οι σειρήνες κι αυτό έλεγε πως θα πλημμύριζαν οι δρόμοι από χιλιάδες ανθρώπους με συγκρατημένη ευτυχία στα πρόσωπα - γιατί ήταν διαταγή σχολώντας τη δουλειά να μην εκδηλώνουν πολύ μεγάλη χαρά. αφού αυτό θα σήμαινε πως είναι βάρος η δουλειά, αντίθετα πιάνοντας δουλειά έπρεπε να επικρατεί αλαλαγμός χαράς, αλαλαγμός χαράς και τραγούδι - κι όλες αυτές οι χιλιάδες θα 'πρεπε να με φτύσουν. Οπωσδήποτε οι σειρήνες χτυπούσαν δέκα λεφτά πριν από το βραδινό γλέντι, γιατί καθένας θα 'πρεπε ν' αφοσιωθεί επί δέκα λεφτά σε ένα γενικό πλύσιμο, σύμφωνα με το σύνθημα του τωρινού αρχηγού: ευτυχία και σαπούνι.

Την πύλη για το τμήμα της περιοχής, έναν όγκο μπετόν, τη φρουρούσαν δυο σκοποί, που περνώντας εγκαινίασαν τη "λήψη" των συνηθισμένων "σωματικών μέτρων": Με χτύπησαν με τη λόγχη τους δυνατά στα μηλίγγια, κροτάλισαν την κάννη του πιστολιού τους πάνω στο κλειδί του ώμου μου. σύμφωνα με το προοίμιο του νόμου του κράτους. 'Αρθρο 1: "'Εκαστον όργανον τάξεως οφείλει να δηλοποιεί εαυτό επισήμως ως εξουσίαν καθ' εαυτήν εις πάντα συλλαμβανόμενον (εννοούν προφυλακιστέο), εξαιρέσει εκείνου, όπερ προβαίνει εις την σύλληψιν, καθ' όσον τούτο θέλει μετάσχει της ευτυχίας ταύτης, προβαίνον εις την λήψιν των κατά την ανάκρισιν απαιτουμένων σωματικών μέτρων." Κι ο ίδιος ο νόμος του Κράτους 'Αρθρο 1 λέει τα ακόλουθα: "'Εκαστον όργανον τάξεως δύναται να τιμωρεί, οφείλει να τιμωρεί πάντα ένοχον παραβάσεως. Εις ουδέν όργανον παρέχεται ελευθερία εξαιρέσεως εκ της τιμωρίας, αλλά δυνατότης εξαιρέσεως εκ της τιμωρίας".

Περνούσαμε τώρα ένα μεγάλο, παγερό διάδρομο με μεγάλα παράθυρα. Σε λίγο άνοιξε αυτόματα μια πόρτα, γιατί στο μεταξύ οι φρουροί είχαν αναφέρει κιόλας την άφιξη μας, και κείνες τις μέρες που ήταν όλοι ευτυχισμένοι, γενναίοι, ταχτικοί και καθέννας πάλευε να ξοδέψει το καθορισμένο μισό κιλό σαπούνι τη μέρα, κείνες τις μέρες να φτάνει ένας κρατούμενος ή προφυλακιστέος ήταν πια γεγονός.

Μπήκαμε σε χώρο σχεδόν αδειανό, που είχε μόνο γραφείο με τηλέφωνο και δυο καθίσματα, εγώ έπρεπε να σταθώ στη μέση, ορθός. Ο πολιτςμάνος έβγαλε το κράνος και κάθισε.

Επικράτησε πρώτα απόλυτη σιωπή κι απραξία. Έτσι το συνήθιζαν πάντα. Δεν υπάρχει χειρότερο. Ένιωθα το πρόσωπο μου να καταρρέει ολοένα περισσότερο, ήμουν κουρασμένος και πεινασμένος κι είχε χαθεί και το

τελευταίο ίχνος από κείνη την ευτυχία της Θλίψης, γιατί το 'ξερα πως ήμουν πια χαμένος.

Ύστερα από λίγα δευτερόλεπτα μπήκε χωρίς να πει λέξη ένας χλωμός ψηλός άντρας με τη μαυριδερή στολή του προανακριτή. Κάθισε χωρίς να πει λέξη, και κάρφωσε το βλέμμα πάνω μου. "Επάγγελμα;" "Μονάχα συνάδερφος." "'Έτος γεννήσεως;" "Πρώτη πρώτου του Ένα", είπα. "Τελευταία ασχολία;" "Κατάδικος." Ο ένας τους κοίταξε τον άλλον. "Πότε και από πού απολύθηκες;" "Χτες από το κτίριο 12, κελί 13." "Τόπος προορισμού;" "Για την πρωτεύουσα." "Χαρτί!"

Έβγαλα από την τσέπη το αποφυλακιστήριο και του το 'δωσα. Το καρφίτωσε στην πράσινη καρτέλα, που είχε αρχίσει να συμπληρώνει με τα στοιχεία μου. "Προηγούμενη παράβαση;" "Χαρούμενο πρόσωπο." Ο ένας τους κοίταξε τον άλλον. "Εξήγησε!" είπε ο προανακριτής. "Παλιά τράβηξε την προσοχή του πολιτσίμανου το χαρούμενο πρόσωπο μου, μέρα που είχε διαταχθεί γενικό πένθος. Ήταν η μέρα που πέθανε ο αρχηγός." "Διάρκεια ποινής;" "Πέντε." "Έκτιση;" "Άσχημα." "Αιτία;" "Πλημμελής αφοσίωση στην εργασία." "Αρκετά!"

Ο προανακριτής σηκώθηκε, ήρθε κατά πάνω μου και μ' ένα χτύπημα μου 'σπασε κυριολεκτικά τα τρία μεσαία μπροστινά δόντια, σημάδι πως για λόγους υποτροπής έπρεπε να στιγματιστώ μ' αυστηρά μέτρα, που δεν είχα λογαριάσει. Ο προανακριτής έφυγε και μπήκε μέσα ένας χοντρός τραμπούκος με κατάμαυρη στολή: ο ανακριτής.

Με χτύπησαν όλοι: ο ανακριτής, ο ανώτερος ανακριτής, ο προϊστάμενος ανακριτής, ο επίτροπος και ο πρόεδρος και μαζί τους ο πολιτσίμανος εξάντλησε τη "λήψη" όλων των "σωματικών μέτρων", καθώς ο νόμος πρόσταζε. Και μου 'ριξαν δέκα χρόνια φυλακή για το λυπημένο μου

πρόσωπο, έτσι ακριβώς όπως πριν πέντε χρόνια μου είχαν ρίξει πέντε χρόνια φυλακή για το χαρούμενο πρόσωπο μου.

Αν αντέξω τα επόμενα δέκα χρόνια της ευτυχίας και του σαπουνιού, είμαι αληθινά αναγκασμένος να φροντίσω να μείνω ολότελα δίχως πρόσωπο.

Από το σχολικό βιβλίο

«Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου

Μετάφραση Φάνης Τουλούπης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*Αδήλωτη: (εννοεί πόρνη), πόρνη που δεν έχει δηλώσει στην αστυνομία την ιδιότητά της

*Αναγκαίο; (ουσ.), το αποχωρητήριο.

Απόσπασμα από το

«Οι νεκροί δεν υπακούνε πια»

Ο ανθυπολοχαγός είπε πως έπρεπε να ξαπλώσουμε, κι εμείς ξαπλώσαμε. Ήταν στην άκρη ενός δάσους, κι ο ήλιος έλαμπε, ήταν άνοιξη, όλα ήταν σιωπηλά, και ξέραμε ότι ο πόλεμος τελείωνε. Όσοι είχαν ακόμα καπνό, άρχισαν να καπνίζουν, κι εμείς οι άλλοι προσπαθούσαμε να κοιμηθούμε, γιατί ήμασταν κουρασμένοι, εδώ και τρεις μέρες είχαμε φάει ελάχιστα κι είχαμε κάνει πολλούς αντιπερισπασμούς. Ήταν υπέροχα ήσυχα, και κάπου κελαηδούσαν και πουλιά, και ο αέρας ανέδινε μια απαλή, υγρή τρυφερότητα ...

Ξαφνικά ο ανθυπολοχαγός άρχισε να ουρλιάζει.

Ξεφώνιζε: «Ει!» Μετά μάνιασε και φώναξε: «Ει, εσύ εκεί!» Και μετά τον έπιασε μια λύσσα, και η φωνή του αναποδογύρισε: «Ει, εσύ, εί, εσύ-εσύ!»

Και τότε είδαμε ποιον εννοούσε, Απέναντι, στην άλλη μεριά του μονοπατιού, καθόταν κάποιος και κοιμόταν. Ήταν ένας απλός γκρίζος φαντάρος, που είχε ακουμπήσει σ' ένα δέντρο και κοιμόταν' κι αυτός ο φαντάρος χαμογελούσε πολύ γλυκά με το φακιδιασμένο πρόσωπό του, κι

εμείς σκεφτήκαμε πως ο ανθυπολοχαγός θα τρελαινόταν. Σκεφτήκαμε επίσης ότι κι ο κοιμισμένος θα τρελαινόταν, γιατί ο ανθυπολοχαγός τσίριζε όλο και πιο πολύ, κι ο κοιμισμένος χαμογελούσε όλο και πιο πολύ ...

Αυτοί που είχαν αρχίσει να καπνίζουν, έπαψαν τώρα να καπνίζουν, κι αυτοί που ήθελαν να κοιμηθούν, είχαν ξυπνήσει, και μερικοί από μας χαμογελούσαν επίσης. 'Ήταν άνοιξη, μαλακιά και γλυκιά, και ξέραμε πως ο πόλεμος τελείωνε.

Ξαφνικά ο ανθυπολοχαγός έπαψε να τσιρίζει, τινάχτηκε πάνω, διέσχισε με δυο βήματα το μονοπάτι, και χτύπησε τον κοιμισμένο στο πρόσωπο.

Τότε όμως είδαμε πως ο κοιμισμένος ήταν νεκρός.

Χωρίς να πει κουβέντα έπεσε κάτω, και δε χαμογελούσε πια: Στο πρόσωπό του σχηματίστηκε μια απαίσια γκριμάτσα, και τον ανθυπολοχαγό, που γύρισε πίσω άσπρος σαν το πανί, δεν τον λυπηθήκαμε καθόλου, γιατί δε νιώθαμε πια καμιά χαρά για τον ήλιο, ούτε και για τον απαλό, υγρό, τρυφερό ανοιξιάτικο αέρα, και μας φαινόταν αδιάφορο πια αν ο πόλεμος τελείωνε η όχι. Ξαφνικά νιώσαμε πως είμαστε όλοι νεκροί, ακόμα κι ο ανθυπολοχαγός, γιατί τώρα ψευτογελούσε και δε φορούσε πια στολή

(Από το: antikleidi.com)